

U 85/2009 vp

**Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta
neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden lainvalvontaviran-
omaisten ja Europolin oikeudesta pyytää sormenjälkitie-
tojen vertailua Eurodac-tietojen kanssa lainvalvontatar-
koituksia varten (*Eurodac-lainvalvontapäätös*)**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 10 päivänä syyskuuta 2009 tekemä ehdotus neuvoston päätökseksi jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europo-

lin oikeudesta pyytää sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-tietojen kanssa lainvalvontatarkoituksia varten sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 17 päivänä joulukuuta 2009

Sisäasiainministeri *Anne Holmlund*

Neuvotteleva virkamies Maarit Nikander

SISÄASIAINMINISTERIÖ

MUISTIO
EU/2009/1269**VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE KOMISSION EHDOTUKSESTA KOM(2009) 344 LOPULLINEN NEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI JÄSENVALTIOIDEN LAINVALVONTAVIRANOMAISTEN JA EUROPOLIN OIKEUDESTA PYYTÄÄ SORMENJÄLKITIETOJEN VERTAILUA EURODAC-TIETOJEN KANSSA LAINVALVONTATARKOITUKSIA VARTEN (EURODAC-LAINVALVONTAPÄÄTÖS)****1 Yleistä**

Neuvoston asetuksella (EY) N:o 2725/2000 perustettiin Eurodac-järjestelmä sormenjälkien vertailua varten Dublinin yleissopimuksen tehokkaaksi soveltamiseksi. Komissio antoi joulukuussa 2008 asetuksen muutosehdotuksen, jolla pyrittiin tehostamaan Eurodac-järjestelmän toimintaa ja ottamaan tietosuojakysymykset asianmukaisesti huomioon.

Eurodac-lainvalvontapäätöstä koskevan ehdotuksen kanssa samanaikaisesti komissio antoi uuden ehdotuksen Eurodac-asetuksen muuttamiseksi, jossa asetukseen ehdotetaan sisällytettäväksi tarvittavat muutokset, jotta lainvalvontaviranomaisille voidaan antaa oikeus tutustua Eurodac-järjestelmän tietoihin terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjumiseksi, havaitsemiseksi ja tutkimiseksi. Euroopan parlamentti antoi 7 päivänä toukokuuta 2009 Eurodac-asetusehdotuksesta lainsäädäntöpäätöslauselman, jossa se hyväksyi joulukuussa 2008 annetun komission ehdotuksen tietyin tarkistuksin. Syyskuussa 2009 annetussa ehdotuksessa Eurodac-asetuksen muuttamiseksi on suurelta osin hyväksytty Euroopan parlamentin tarkistukset. Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien sekä sisä- ja oikeusasioiden valiokunta käsittelee komission ehdotuksia kokouksessaan 5.-6.10.2009. Euroopan parlamentti tulee antamaan ehdotuksesta uuden lainsäädäntöpäätöslauselman.

Euroopan tietosuojavaltuutettu on antanut ehdotuksista lausunnon, joka on hyvin kriittinen.

Eduskunta on käsitellyt Eurodac-asetusehdotusta tunnuksella U 21/2009 vp. Valtioneuvosto antaa syyskuussa annetusta muutetusta asetusehdotuksesta eduskunnalle

U-jatkokirjelmän samanaikaisesti tämän Eurodac-lainvalvontapäätöstä koskevan U-kirjelmän kanssa.

Komission ehdotuksen käsittely aloitettiin neuvoston työryhmässä syyskuussa 2009. Ehdotuksen käsittely kuitenkin keskeytettiin Lissabonin sopimuksen tultua voimaan 1 päivänä joulukuuta 2009.

Päätösehdotuksen oikeusperusta ja päätöksentekomenettely muuttuvat Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen ja komissio tulee antamaan päätöksestä uuden ehdotuksen. Tästä johtuen syyskuussa 2009 annettua päätösehdotusta ei ole toimitettu perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti viipymättä valtioneuvoston kirjelmällä eduskunnalle.

Ehdotusta on käsitelty neuvoston työryhmässä vasta alustavasti ennen käsittelyn keskeytymistä ja käsittely jatkuu aikaisintaan keväällä 2010 kun komissio antaa uuden ehdotuksen. Eduskunnalla on siten tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa Suomen neuvottelukannanottojen valmisteluun.

Haagin ohjelmassa kehoitettiin parantamaan lainvalvontaviranomaisten välistä rajat ylittävää tietojen vaihtoa turvallisuuden parantamiseksi muun muassa laajentamalla lainvalvontaviranomaisten, mukaan lukien Europol, pääsyä olemassa oleviin EU:n tietojärjestelmiin. Lisäksi kesäkuun 2007 oikeus- ja sisäasioiden neuvoston päätelmissä todetaan, että turvallisuuden parantamista ja terrorismin torjunnan tehostamista koskevan tavoitteen saavuttamiseksi täysimääräisesti jäsenvaltioiden poliisille ja lainvalvontaviranomaisille sekä Europolille olisi myönnettävä tietyin edellytyksin pääsy Eurodac-järjestelmän tietoihin tutustumiseksi silloin kun ne työskentelevät terroritekojen ja muiden vakavien rikosten torjumisen, havaitsemisen ja tutkiminnan alalla. Tämän johdosta

neuvosto kehotti komissiota tekemään tavoitteen saavuttamisen edellyttämät ehdotukset mahdollisimman pian.

Lainvalvontaviranomaisilta puuttuvaa mahdollisuutta tutustua Eurodacin tietoihin terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjumiseksi pidettiin ongelmana myös komission marraskuussa 2005 antamassa tiedonannossa eurooppalaisten tietokantojen tehokkuuden parantamisesta, yhteentoimivuuden lisäämisestä ja synergioista oikeus- ja sisäasioiden alalla. Lainvalvontatietojen vaihtoa koskevat voimassa olevat säädökset eivät anna mahdollisuutta määrittää oikea-aikaisesti ja riittävän varmasti, onko jollakin jäsenvaltiolla turvapaikanhaltijan sormenjälkitiedot. Ilman EU:n tason toimia lainvalvontaviranomaiset eivät tiedä, onko sormenjälkitietoja lainkaan saatavissa, missä jäsenvaltiossa ne ovat ja koskevatko tiedot samaa henkilöä. Jos viranomaisilla ei ole tehokasta ja luotettavaa keinoa määrittää, onko tietoja saatavissa toisesta jäsenvaltiosta, niiden toimista tulee komission mukaan kohtuuttoman kalliita tai ne vaarantavat vakavasti lainsäädännön soveltamisen, koska henkilöllisyyttä ei voida selvittää muilla tehokkailla ja kohtuullisilla toimilla.

Jäsenvaltio voi saada eräiden voimassa olevien EU-säädösten nojalla oikeuden tutustua toisella jäsenvaltiolla oleviin sormenjälki- ja muihin lainvalvontatietoihin. Sormenjälkitietoja koskevat pyynnöt perustuvat ensisijaisesti rajat ylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi tehtyyn neuvoston päätökseen 2008/615/YOS (Prüm-päätös). Jäsenvaltioiden on pantava päätös täytäntöön viimeistään kesäkuussa 2011. Jäsenvaltiot myöntävät kyseisen neuvoston päätöksen nojalla toisilleen pääsyn kansallisiin sormenjälkien tunnistusjärjestelmiin ns. osuma/ei osumaa -periaatteen mukaisesti. Jos Prüm-päätökseen perustuva haku tuottaa osuman, jäsenvaltiolta joka on oman lainsäädäntönsä mukaisesti rekisteröinyt sormenjäljen kansallisiin sormenjälkien automaattisiin tunnistusjärjestelmiinsä, voidaan saada henkilötietoja ja muita lisätietoja, mukaan lukien keskinäinen oikeusapu.

Sormenjälkitietoja voidaan tiedustella lisäksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden lain-

valvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäättöksen 2006/960/YOS nojalla. Tämän säädöksen nojalla voidaan helpommin vaihtaa sormenjälki- ja muita tietoja, jotka ovat jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten hallussa tai saatavilla. Kyseistä välinettä on sovellettu joulukuusta 2008 alkaen.

Jäsenvaltiot voivat turvautua myös keskinäiseen oikeusapuun, joka perustuu keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa tehtyyn yleissopimukseen ja jonka puitteissa jäsenvaltioiden oikeusviranomaiset voivat pyytää henkilöistä, mukaan lukien turvapaikanhakijat, tietoja rikosasioihin liittyvistä ja muista sormenjälkirekistereistä. Mainituista välineistä kahta viimeistä ei voida käyttää silloin kun haluttuja sormenjälkitietoja hallussaan pitävä jäsenvaltio ei ole tiedossa. Tällä hetkellä ei ole olemassa järjestelmää, jonka avulla tietoja hallussaan pitävä jäsenvaltio voitaisiin määrittää.

EU:n jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden kansalaisista on tietoja monessa eri muodossa ja useissa järjestelmissä jäsenvaltioissa ja EU:n tasolla. Kansallisissa ja EU:n tason välineissä määritetään säännöt ja edellytykset, joiden mukaisesti lainvalvontaviranomaiset voivat saada oikeuden tutustua näihin tietoihin toteuttaakseen lakisääteiset tehtävänsä. Sormenjälkitiedot ovat erityisen hyödyllisiä lainvalvontatehtäviä suorittaessa, koska niillä on suuri merkitys henkilön tarkan henkilöllisyyden määrittämisessä. Sormenjälkitietokantojen hyödyllisyys rikosten torjunnassa on todettu useissa yhteyksissä.

Turvapaikanhakijoiden sormenjälkitiedot kerätään ja tallennetaan siinä jäsenvaltiossa, johon turvapaikkahakemus jätettiin. Lisäksi tiedot tallennetaan Eurodac-tietokantaan. Useissa jäsenvaltioissa lainvalvontaviranomaisilla on rikosten torjuntaa varten suora tai välillinen pääsy niihin kansallisiin tietokantoihin, joihin turvapaikanhakijoiden sormenjäljet on tallennettu. Komission järjestämän asiantuntijakuulemisen aikana kävi ilmi, että ne lainvalvontaviranomaiset, jotka tekevät rikostutkinnan yhteydessä hakuja turvapaikanhakijoiden sormenjälkiä sisältäviin kansallisiin tietokantoihin, katsovat saavansa paljon osumia.

Jäsenvaltiot ovat järjestäneet pääsyn turvapaikanhakijoiden sormenjalkia sisältäviin kansallisiin tietokantoihin onnistuneesti, mutta pääsy muiden jäsenvaltioiden vastaaviin sormenjalkitietokantoihin on osoittautunut ongelmallisemmaksi. Komission mukaan tämä johtuu siitä, ettei lainvalvontaviranomaisten käytössä ole yhtä järjestelmää, jolla voitaisiin määrittää jäsenvaltio, jonka hallussa turvapaikanhakijaa koskevat tiedot ovat. Jos Prüm-päätökseen perustuva kysely kansallisesta sormenjalkien tunnistusjärjestelmästä ei tuota osumaa, on epävarmaa, onko jossakin jäsenvaltiossa silti tietoja saatavilla. Näin ollen vuoksi lainvalvontaviranomaiset eivät tiedä, onko tietoja lainkaan saatavilla ja missä jäsenvaltiosta. Lisäksi on usein epävarmaa, koskevatko tiedot samaa henkilöä. Selvittääkseen toisen jäsenvaltion tietokannassa olevien tietojen saatavuuden lainvalvontaviranomaisen on pyydettävä oman jäsenvaltion sa oikeusviranomaisia esittämään keskinäistä oikeusapua koskeva pyyntö toisen jäsenvaltion viranomaisille, jotta nämä tekevät haun tietokantoihinsa ja lähettävät tarvittavat tiedot.

Komission mukaan kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden osalta on vaarana, että Eurodac-järjestelmästä lainvalvontatarkoituksiin saadut tiedot voisivat päätyä maihin, joista hakijat ovat paenneet pelättyään joutuvansa vainon kohteeksi. Tietojen joutumisella väärin käsiin voisi olla haitallisia vaikutuksia hakijaan sekä hänen sukulaisiinsa ja ystäviinsä, minkä vuoksi pakolaiset eivät kenties halua tehdä virallista hakemusta kansainvälisestä suojelusta. Tämän välttämiseksi ehdotuksessa kielletään nimenomaisesti luovuttamasta ehdotuksen säännösten mukaisesti saatuja tietoja kolmansille maille, järjestöille ja yhteisöille. Lisäksi ehdotukseen on sisällytetty kattava seuranta- ja arviointijärjestelmä. Arvioinnissa tarkkaillaan muun muassa sitä, johtaako päätöksen soveltaminen kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden leimautumiseen. Tietosuojan varmistamiseksi Eurodac-tietojen saannille asetetaan myös tiukat ehdot, eikä sormenjalkitietoja koskevia hakuja saa tehdä Eurodacista rutiiniluonteisesti.

Komission mukaan ehdotus on myös konkreettisuudessaan tietosuojaperiaatteiden mu-

kainen, koska siihen sovelletaan rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta tehtyä neuvoston puitepääöstä 2008/977/YOS. Tässä puitepääöksessä määritetään periaatteet, joita jäsenvaltioiden on noudatettava käsitellessään Eurodacista ja muista EU-tietokannoista saamiaan tietoja. Jäsenvaltioiden edellytetään myös määräävän tietosuojaperiaatteiden rikkomisesta tehokkaita seuraamuksia.

Komission mukaan Eurodac-järjestelmälle ei ole käytännössä tehokasta vaihtoehtoa, jolla voitaisiin määrittää tai todentaa turvapaikanhakijan tarkka henkilöllisyys, ja jolla lainvalvontaviranomaiset saavuttavat saman lopputuloksen. Lainvalvontaviranomaisten on pystyttävä tunnistamaan varmuudella henkilöt voidakseen ehkäistä ja torjua terrorismia ja muita vakavia rikoksia, joihin on osallistunut kolmansien maiden kansalaisia, sekä suojellakseen rikoksen uhreja. Lainvalvontaviranomaisten pääsyä Eurodac-järjestelmään voidaan komission mukaan siksi pitää perusteltuna.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Ehdotuksella luodaan perusta jäsenvaltioiden ja Europolin oikeudelle pyytää sormenjalkitietojen tai latenttien sormenjalkien vertailua Eurodacin tietojen kanssa. Lisäksi ehdotuksessa säädellään yksityiskohtaiset edellytykset lainvalvontaviranomaisten pääsulle Eurodac-järjestelmään. Sormenjalkitietojen vertailua Eurodac-keskustietokantaan tallennettujen tietojen kanssa voidaan pyytää ainoastaan silloin, kun Prüm-päätökseen perustuva kysely kansallisesta sormenjalkien tunnistusjärjestelmästä ei ole tuottanut osumaa, ja kun vertailu on tarpeen yksittäistapauksissa terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjumiseksi. Lisäksi edellytetään, että on kohtuullinen aihe uskoa, että vertailu Eurodac-tietojen kanssa edistää oleellisesti jonkin kyseessä olevan rikoksen torjuntaa, havaitsemista tai tutkintaa.

Vakavilla rikoksilla tarkoitetaan eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan puitepääöksen 2002/584/YOS 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tai niitä vastaavia rikoksia, joista seurauksena määrättävän rangaistuksen

enimmäisaika kansallisen lainsäädännön mukaan on vähintään kolme vuotta. Puitepäättöksen 2 artiklan 2 kohdan mukaan näitä rikoksia ovat muun muassa rikollisjärjestöön osallistuminen, terrorismi, ihmiskauppa, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja lapsipornografia, huumekauppa sekä laittomassa maahantulossa ja maassa oleskelussa avustaminen. Suomen lainsäädännössä artiklan soveltamisalaan kuuluisivat ainakin törkeä laittoman maahantulon järjestäminen ja ihmiskauppa (enimmäisaika 6 vuotta) sekä törkeä ihmiskauppa (enimmäisaika 10 vuotta). Laittoman maahantulon järjestämisestä määrättävä rangaistuksen enimmäisaika on Suomessa kaksi vuotta.

Päätösehdotuksen sisältö vastaa pitkälti VIS-päätöstä (neuvoston päätös 2008/633/YOS), jolla jäsenvaltioiden nimeämille lainvalvontaviranomaisille ja Europolille annetaan oikeus tutustua viisumitietojärjestelmän tietoihin terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjumiseksi. VIS-päätökseen sisältyvän määritelmän mukaan vakavilla rikoksilla tarkoitetaan myös eurooppalaisen pidätysmääräyksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja rikoksia. Päätökseen ei kuitenkaan sisälly nimenomaista mainintaa rangaistusten enimmäisajasta.

Komissio esittää säädöksen oikeusperustaksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 30 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 34 artiklan 2 kohdan c alakohtaa. Lissabonin sopimuksen tultua voimaan 1 päivänä joulukuuta 2009 päätösehdotuksen oikeusperusta ja päätöksentekomenettely muuttuvat. Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen päätösehdotus tullaan käsittelemään tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Komissio tulee antamaan päätöksestä muutetun ehdotuksen, jossa tullaan määrittelemään säädökselle uusi oikeusperusta.

Ehdotuksella sallitaan ainoastaan pyynnön esittäminen sormenjälkitietojen vertailusta Eurodac-tietojen kanssa. Muusta yhteistyöstä ja lisätietojen vaihdosta vastaavat jäsenvaltiot lainvalvontatietojen vaihtoa koskevia voimassa olevia välineitä käyttäen.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä viranomaiset, joille annetaan pääsy Eurodac-tietokantaan. Lisäksi kunkin jäsenvaltion on nimettävä yksi kansallinen elin

tarkastavaksi viranomaiseksi. Nimetyt viranomaiset ja tarkastava viranomainen ovat jäsenvaltion viranomaisia, jotka ovat vastuussa terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjunnasta, havaitsemisesta ja tutkinnasta. Nimettyihin tai tarkastaviin viranomaisiin ei saa kuulua virastoja tai yksiköitä, jotka käsittelevät nimenomaisesti kansallisia turvallisuusksymyksiä.

Tarkastavan viranomaisen on varmistettava, että edellytykset esittää pyyntö sormenjälkitietojen vertailusta Eurodac-tietojen kanssa täyttyvät. Ainoastaan tarkastava viranomainen on valtuutettu välittämään sormenjälkitietojen vertailua koskevia pyyntöjä kansalliseen yhteyspisteeseen, joka on yhteydessä keskusjärjestelmään.

3 Ehdotuksen artiklakohtainen sisältö

I LUKU - YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 artikla: Kohde ja soveltamisala

Artiklassa määritellään päätöksen soveltamisala. Päätöksessä säädetään edellytyksistä, joiden täyttyessä nimetyt jäsenvaltioiden viranomaiset ja Europol voivat pyytää sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-keskustietokantaan tallennettujen tietojen kanssa terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjumiseksi, havaitsemiseksi ja tutkimiseksi.

2 artikla: Määritelmät

Artiklassa säädetään päätöksessä sovellettavista määritelmistä. Päätöksessä terrorismirikoksilla tarkoitetaan tekoja, jotka kansallisessa lainsäädännössä määritellään rikoksiksi ja jotka ovat terrorismin torjumisesta tehdyn neuvoston puitepäättöksen 2002/475/YOS 1–4 artiklassa tarkoitettuja tai niitä vastaavia rikoksia. Vakavilla rikoksilla tarkoitetaan rikoksia, jotka ovat puitepäättöksen 2002/584/YOS 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tai niitä vastaavia rikoksia, jos niistä voi seurata vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide jonka enimmäisaika on kansallisen lainsäädännön mukaan vähintään kolme vuotta.

3 artikla: Nimetyt viranomaiset

Artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on nimettävä viranomaiset, joille annetaan päätöksen mukaisesti pääsy Eurodac-tietokantaan. Nimetyt viranomaiset ovat jäsenvaltioiden viranomaisia, jotka ovat vastuussa terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjunnasta, havaitsemisesta ja tutkinnasta. Nimettyihin viranomaisiin ei saa kuulua virastoja tai yksiköitä, jotka käsittelevät nimenomaisesti kansallisia turvallisuuskysymyksiä. Kunkin jäsenvaltion on pidettävä luetteloa nimetyistä viranomaisista. Lisäksi kukin jäsenvaltio pitää kansallisella tasolla luetteloa nimettyjen viranomaisten operatiivisista yksiköistä, jotka on valtuutettu pyytämään sormenjälkitietojen vertailuja Eurodac-tietojen kanssa kansallisten yhteyspisteiden kautta.

4 artikla: Tarkastavat viranomaiset

Artiklassa säädetään, että kunkin jäsenvaltion on nimettävä yksi kansallinen elin tarkastavaksi viranomaiseksi. Tarkastava viranomainen on jäsenvaltion viranomainen, joka on vastuussa terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjunnasta, havaitsemisesta ja tutkinnasta. Tarkastaviin viranomaisiin ei saa kuulua virastoja tai yksiköitä, jotka käsittelevät nimenomaisesti kansallisia turvallisuuskysymyksiä. Tarkastavan viranomaisen on varmistettava, että edellytykset esittää pyyntö sormenjälkitietojen vertailusta Eurodac-tietojen kanssa täyttyvät. Ainoastaan tarkastava viranomainen on valtuutettu välittämään sormenjälkitietojen vertailua koskevia pyyntöjä kansalliseen yhteyspisteeseen, joka on yhteydessä keskusjärjestelmään.

5 artikla: Europol

Artiklassa säädetään, että Europolin on nimettävä asianmukaisesti valtuutetuista Europolin virkamiehistä koostuva erityinen yksikkö toimimaan Europolin tarkastavana viranomaisena ja nimettävä yhteistyössä kunkin jäsenvaltion kanssa kyseisen jäsenvaltion kansallinen yhteyspiste, joka välittää Europolin esittämät sormenjälkitietojen vertailua koskevat pyynnot keskusjärjestelmään. Li-

säksi Europolin on nimettävä operatiivinen yksikkö, jolla on valtuudet esittää sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-tietojen kanssa koskevat pyynnot nimetyn kansallisen yhteyspisteensä kautta.

II LUKU - TIETOJEN VERTAILUSSA JA LÄHETTÄMISESSÄ SOVELLETTAVAT MENETTELYT

6 artikla: Sormenjälkitietojen vertailussa Eurodac-tietojen kanssa sovellettava menettely

Artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden nimetyt viranomaiset ja Europol voivat esittää tarkastavalle viranomaiselle perustellun sähköisen pyynnön sormenjälkitietojen siirtämisestä vertailua varten Eurodac-keskusjärjestelmään kansallisen yhteyspisteen kautta. Vastaanotettuaan pyynnön tarkastava viranomainen tarkistaa, täytyvätkö 7 tai 8 artiklassa tarkoitetut tietojen vertailupyynnön edellytykset. Jos kaikki tietojen vertailupyynnön edellytykset täyttyvät, tarkastava viranomainen lähettää vertailupyynnön kansalliseen yhteyspisteeseen, joka välittää sen Eurodac-keskusjärjestelmään, missä tietoja verrataan kaikkiin Eurodac-tietoihin. Poikkeuksellisen kiireellisissä tapauksissa tarkastava viranomainen voi siirtää sormenjälkitiedot vertailua varten kansalliselle yhteyspisteelle välittömästi vastaanotettuaan pyynnön nimetyltä viranomaiselta ja tarkistaa vasta jälkikäteen, täytyvätkö kaikki 7 tai 8 artiklan mukaiset edellytykset, myös se, että kyse oli poikkeuksellisen kiireellisestä tapauksesta. Tämä jälkikäteinen tarkistus on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun pyyntö on käsitelty. Jos jälkikäteisessä tarkistuksessa todetaan, että tietojen saannille ei ollut perusteita, kaikkien Eurodac-järjestelmästä tietoja saaneiden viranomaisten on tuhottava saamansa tiedot ja ilmoitettava tietojen tuhoamisesta tarkastavalle viranomaiselle.

7 artikla: Nimettyjä viranomaisia koskevat Eurodac-tietojen saannin edellytykset

Artiklassa säädetään, että nimetyt viranomaiset voivat toimivaltansa puitteissa pyytää sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-

keskustietokantaan tallennettujen tietojen kanssa ainoastaan silloin kun neuvoston päätökseen 2008/615/YOS perustuva vertailu jäsenvaltion kansallisissa tietokannoissa ja muiden jäsenvaltioiden automatisoiduissa sormenjälkien tunnistusjärjestelmissä olevien tietojen kanssa ei ole tuottanut tuloksia. Lisäksi sormenjälkitietojen vertailua voidaan pyytää vain kun vertailu on tarpeen terroris-
mirikosten tai muiden vakavien rikosten torjuntaa, havaitsemista tai tutkintaa varten, vertailu on tarpeen yksittäistapauksessa, ja on kohtuullinen aihe uskoa, että vertailu Eurodac-tietojen kanssa edistää oleellisesti jonkin kyseessä olevan rikoksen torjuntaa, havaitsemista tai tutkintaa. Tietojen vertailua Eurodac-tietojen kanssa koskevat pyynnöt on rajoitettava sormenjälkitietojen vertailuun.

8 artikla: Europolia koskevat Eurodac-tietojen saannin edellytykset

Artiklassa säädetään, että esittäessään sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-tietojen kanssa koskevat pyynnöt Europolin on pitäydettävä toimivaltuuksiensa rajoissa, ja vertailun on oltava tarpeen Europolin tehtävien suorittamiseksi tai tapauskohtaista analyysia tai yleisluonteista ja strategista analysointityötä varten. Tietojen vertailua Eurodac-tietojen kanssa koskevat pyynnöt on rajoitettava sormenjälkitietojen vertailuun. Europolin saamien tietojen käsittelyyn on saatava lähettävän jäsenvaltion suostumus. Suostumus on hankittava kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevan Europolin kansallisen yksikön kautta.

9 artikla: Tarkastavien viranomaisten ja kansallisten yhteyspisteiden välinen yhteydenpito

Artiklassa säädetään, että siirrettäessä tietoa jäsenvaltioiden tarkastavien viranomaisten ja Europolin ja kansallisten yhteyspisteiden välillä on käytettävä Eurodacin viestintäinfrastruktuuria. Yhteydenpito on toteutettava sähköisesti. Jäsenvaltion on käsiteltävä sormenjäljet digitaalisesti ja siirrettävä ne Eurodac-asetuksessa tarkoitetussa tietomuodossa, jotta varmistetaan se, että tietojen vertailu

voidaan suorittaa automatisoidulla sormenjälkien tunnistusjärjestelmällä.

III LUKU - HENKILÖTIETOJEN SUOJAAMINEN

10 artikla: Henkilötietojen suojaaminen

Artiklassa säädetään, että päätöksen mukaiseen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan neuvoston puitepääöstä 2008/977/YOS rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta. Europolin tämän päätöksen nojalla suorittama henkilötietojen käsittely on toteutettava Europol-päätöksen ja sen täytäntöönpanosääntöjen mukaisesti ja kyseisellä päätöksellä perustetun yhteisen valvontaviranomaisen valvonnassa. Eurodac-lainvalvontapäätöksen nojalla Eurodac-järjestelmästä saatavia henkilötietoja voidaan käsitellä vain terrorismirikosten tai muiden vakavien rikosten torjuntaa, havaitsemista ja tutkintaa varten. Henkilötiedot, jotka jäsenvaltio tai Europol saa Eurodac-järjestelmästä tämän päätöksen nojalla, on poistettava kansallisista ja Europolin tiedostoista kuukauden kuluessa, paitsi jos tietoja tarvitaan kyseisen jäsenvaltion tai Europolin toteuttamassa käynnissä olevassa yksittäisessä rikostutkinnassa. Puitepääöksen 2008/977/YOS mukaisesti nimetyt kansalliset toimivaltaiset viranomaiset valvovat jäsenvaltion tämän päätöksen mukaisesti toteuttaman henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta, mukaan lukien tietojen siirtäminen Eurodac-järjestelmään ja -järjestelmästä.

11 artikla: Tietoturva

Artiklassa säädetään, että vastuussa olevan jäsenvaltion on varmistettava tietoturva sinä aikana, kun tietoja Eurodac-lainvalvontapäätöksen mukaisesti siirretään nimetyille viranomaisille ja kun nämä vastaanottavat ne. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat kansallista järjestelmänsä koskevat toimenpiteet, mukaan lukien tietoturvasuunnitelma, tietojen suojaamiseksi ja tietovälineiden, tietojen tallentamisen ja käsittelyn sekä tiedonsiirron valvomiseksi.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että Eurodac-järjestelmään pääsyyn valtuutetuilla henkilöillä on pääsy ainoastaan tietoihin, joita heidän käyttöoikeutensa koskee.

12 artikla: Tietojen siirtämisen kieltäminen kolmansille maille, kansainvälisille järjestöille tai yksityisille yhteisöille

Henkilötietoja, jotka jäsenvaltio tai Europol saa Eurodac-keskustietokannasta tämän päätöksen nojalla, ei saa siirtää kolmansille maille eikä Euroopan unioniin tai sen ulkopuolelle sijoittautuneille kansainvälisille järjestöille tai yksityisille yhteisöille eikä asettaa niiden käyttöön. Tämä kieltäminen ei rajoita jäsenvaltioiden oikeutta siirtää kyseisiä tietoja Dublin-asetuksen soveltamisalaan kuuluville kolmansille maille edellyttäen, että puitepäätöksen 2008/977/YOS 13 artiklan mukaiset edellytykset täyttyvät.

13 artikla: Lokitiedot ja dokumentointi

Artiklassa säädetään, että kunkin jäsenvaltion ja Europolin on varmistettava, että kaikki tietojenkäsittelytapaukset, jotka aiheutuvat Eurodac-lainvalvontapäätöksen nojalla tehdyistä sormenjälkitietojen ja Eurodac-tietojen vertailua koskevista pyynnöistä, kirjataan lokirekisteriin tai niistä laaditaan asiakirjat tietojen vertailupyynnöiden hyväksyttävyyden tarkistamiseksi sekä tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden ja tietoturvan valvomiseksi. Lokitiedoista tai asiakirjoista on käytävä kaikissa tapauksissa ilmi tietojen vertailua koskevan pyynnön täsmällinen tarkoitus, mukaan lukien kyseessä olevan terrorismirikoksen tai muun vakavan rikoksen nimike. Vertailupyynnöiden hyväksyttävyyden tarkistamisesta sekä tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden ja tietoturvan valvonnasta vastaavilla toimivaltaisilla kansallisilla valvontaviranomaisilla on oikeus pyynnöstä tutustua näihin lokitietoihin tehtäviensä suorittamista varten.

IV LUKU - LOPPUSÄÄNNÖKSET

14 artikla: Kustannukset

Artiklassa säädetään, että kunkin jäsenvaltion ja Europolin on perustettava tämän päätöksen täytäntöönpanemiseksi vaadittava tekninen infrastruktuuri ja ylläpidettävä sitä omalla kustannuksellaan sekä vastattava kustannuksista, joita niille aiheutuu sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-järjestelmän tietojen kanssa koskevista pyynnöistä tätä päätöstä sovellettaessa.

15 artikla: Seuraamukset

Artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden ja Europolin on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että tämän päätöksen säännösten vastaisesta Eurodac-tietojen käytöstä määrätään tehokkaita seuraamuksia, mukaan lukien hallinnollisia ja rikosoikeudellisia seuraamuksia.

16 artikla: Ilmoitukset nimetyistä ja tarkastavista viranomaisista

Artiklassa säädetään, että kunkin jäsenvaltion on ilmoitettava kolmen kuukauden kuluessa tämän päätöksen voimaantulosta komissiolle ja neuvoston pääsihteeristölle nimetyt viranomaisensa sekä tarkastava viranomaisensa ja ilmoitettava viipymättä niitä koskevista muutoksista. Europolin on ilmoitettava tarkastava viranomaisensa ja nimeämänsä kansallinen yhteyspiste. Komissio julkaisee artiklassa tarkoitetut tiedot vuosittain Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

17 artikla: Seuranta ja arviointi

Artiklassa säädetään, että kunkin jäsenvaltion ja Europolin on laadittava komissiolle vuosittain sormenjälkitietojen ja Eurodac-tietojen vertailun vaikuttavuudesta kertomus, jossa on annettava tilastotiedot ja muut tiedot vertailun tarkasta tarkoituksesta, mukaan lukien terrorismirikosten tai muiden vakavien rikosten nimikkeet, vertailupyynnöiden luku-

määrä, henkilöiden tunnistamiseen johtaneiden tapausten lukumäärä ja tyypit, poikkeuksellisen kiireellisissä tapauksissa sovellettavan menettelyn tarve ja soveltaminen käytännössä sekä tiedot tapauksista, joissa tarkastava viranomaisinen totesi jälkikäteen tarkistuksen aikana kiireellisen menettelyn perusteettomaksi. Kolmen vuoden kuluttua tämän päätöksen voimaantulosta ja tämän jälkeen neljän vuoden välein komissio laatii Euroopan parlamentille ja neuvostolle päätöksen soveltamisesta yleisarvioinnin. Arvioinnissa tarkastellaan saavutettuja tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja arvioidaan tämän päätöksen perustana olevien periaatteiden pätevyyttä ja annetaan tarvittavat suositukset. Tietokantaa hallinnoivan viranomaisen, jäsenvaltioiden ja Europolin on toimitettava komissiolle tarvittavat tiedot arviointikertomusten laatimiseksi.

18 artikla: Voimaantulo ja soveltamispäivä

Artiklassa säädetään, että Eurodac-lainvalvontapäätös tulee voimaan kahdenkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Päätöstä sovelletaan päivästä, jonka komissio ilmoittaa Euroopan unionin virallisessa lehdessä kun Eurodac-asetuksen soveltamisen aloittamista koskevat edellytykset täyttyvät.

4 Vaikutukset lainsäädäntöön

Ehdotus kuuluu lainsäädännön alaan. Henkilötietojen käsittelyä poliisitoimessa koskevan lain (22.8.2003/761) 13 § käsittelee poliisin tietojen saantioikeutta eräistä rekistereistä tehtäviensä suorittamista varten. Lisäksi lain 6 luvussa on erityissäännöksiä kansainväliseen poliisiyhteistyöhön liittyvien henkilötietojen käsittelystä. Tietojen tallentamisesta Eurodac-järjestelmään tulisi säätää lain 6 luvussa ja tietojen käyttöoikeudesta lain 13§:ssä.

Henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaikoksessa annettuun lakiin (579/2005) tulisi lisätä säännökset tietojen tallettamisesta Eurodac-järjestelmään sekä järjestelmästä saatavien tietojen käsittelystä. Myös tullilakiin (1466/1994) tulisi lisätä säännökset tietojen

tallettamisesta Eurodac-järjestelmään ja tästä järjestelmästä saatavien tietojen käytöstä.

5 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole merkittäviä kansallisia taloudellisia vaikutuksia. Eurodac-keskusjärjestelmän toimintaan liittyvät kustannukset katetaan Euroopan unionin yleisestä talousarviosta. Jäsenvaltiot vastaavat oman kansallisen yksikkönsä sekä sen ja keskusjärjestelmän välisistä yhteyksistä aiheutuvista kustannuksista.

6 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto voi hyväksyä lainvalvontaviranomaisten pääsyn Eurodac-järjestelmään komission esittämällä tavalla. Lainvalvontaviranomaisten pääsy Eurodac-järjestelmään ei kuitenkaan saa hankaloittaa Dublin-järjestelmän toimintaa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä komission ehdotusta lainvalvontaviranomaisten oikeudesta tutustua Eurodac-järjestelmän tietoihin terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjumiseksi, havaitsemiseksi ja tutkimiseksi, sillä henkilön tunnistamiseen on joissakin tapauksissa käytettävissä ainoastaan Eurodacissa olevat biometriset tiedot. Terrorismirikoksesta tai muusta vakavasta rikoksesta epäilty henkilö on aiemmin saatettu rekisteröidä turvapaikanhakijaksi, mutta hänen tietojensa ei ole muissa viranomaisten tietokannoissa tai hänestä on rekisterissä ainoastaan virheelliset tai väärät henkilötiedot.

Valtioneuvosto suhtautuu erittäin myönteisesti Eurodac-järjestelmän edelleen kehittämiseen. Eurodac-sormenjälkitiedoilla on ratkaiseva merkitys määrittäessä turvapaikkahakemuksen käsittelemisestä vastuussa olevaa jäsenvaltiota. Tämä nk. Dublin-järjestelmä on keskeinen osa yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää. Turvapaikanhakijoiden ja unionin ulkorajan luvattoman ylittämisen yhteydessä tavattujen henkilöiden sormenjälkitietojen kattava tallentaminen on ensisijaisen tärkeää Dublin-järjestelmän tehokkaan toiminnan takaamiseksi.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti Eurodac-järjestelmän kehittämiseen myös laa-

jemmin palvelemaan paremmin EU:n kokonaisvaltaisen maahanmuuttopolitiikan tarpeita, mukaan lukien laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan torjunta. Eurodacin kehittäminen laittoman maahanmuuton torjunnan näkökulmasta ei kuitenkaan saa hidastaa tai vaikeuttaa jäsenvaltioiden maahanmuuttoviranomaisten työtä vastuunmäärittämisessä. Valtioneuvosto on ottanut kantaa Eurodacin kehittämiseen asiassa U 21/2009 vp, jossa

todetaan, että laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan torjunnassa Eurodacista saatava hyöty olisi merkittävä, mikäli järjestelmän tietoja kyettäisiin hyödyntämään kattavammin selvittäessä laittomien maahantulijoiden tai laittomasti maassa oleskelevien reittejä ja toimintaa jäsenvaltioiden alueella.

Valtioneuvoston yksityiskohtaisempi kanta asiakokonaisuuteen muodostetaan sitten, kun komission uusi ehdotus saadaan.